

Fiktion og religion

Af Tine Lindhardt, biskop over Fyens Stift

Kan vi blive enige om, at religiøse forestillinger er fiktion?«

Ordene faldt som afslutning i et radioprogram, jeg tilfældigt åbnede for en sommerdag.

Jeg hørte ikke programmet, eller hvem der debatterede, så ordene kan være taget helt ud af en sammenhæng.

Men som jeg hørte det, lå der et implicit »kun« foran »fiktion«. Religion er »kun fiktion«, underforstået at det jo kan være meget underholdende, men sandt er det ikke. For sandheden henter vi i fakta og naturvidenskab, ikke i fiktion og religion.

Er det sandt?

Tag nu kunsten, f.eks. Michael Kviums værker og skildringer af os mennesker og vores liv. De rummer meget fiktion, i hvert fald i den forstand, at som han maler et menneske, ser et menneske ikke ud. Ikke desto mindre er hans billeder set med mine øjne mindst lige så sande og naturtro i deres beskrivelse af et menneske som en lærebog i medicin eller biologi. De siger nemlig noget sandt om os. Om hvem vi er, og hvordan vi er. Etik og moral. Vores livsvilkår og forhold til hinanden. Livet. Døden.

Eller tag Jens Søndergaards værker. For en umiddelbar betragtning »ligner« hans mennesker mere end Kviums. Og dog. Jeg møder f.eks. sjældent mennesker med grøn- eller rødspættede ansigter og heller ikke nogen, der er næsten firkantede i deres statur eller med ben på halvanden meter. Himlen er heller ikke knaldgul og et dansk hav ikke irgrønt, som det ofte er hos Jens Søndergaard. Alligevel

er hans billeder af mennesker, himmel og hav da sande, for de er sande billeder af menneskelige forhold og relationer, følelser, erfaringer, hændelser.

»Jeg ved således godt, at jeg naturvidenskabeligt set er en ›forvokset‹ abekat,«

Det samme gælder litteratur og fortællinger. Også religiøse.

Jeg ved således godt, at jeg naturvidenskabeligt set er en ›forvokset‹ abekat, og at jeg har mange gener til fælles med en gris, og at jeg består af x antal kilo vand, muskelmasse og fedt.

Men jeg betragter mig også som et menneske skabt i Guds billede, og dermed som mere end et stykke natur der alene er bundet til at handle ud fra det, der sikrer min og artens overlevelse. Jeg kan sætte andre end mig selv og egne behov i centrum. Det er alt for sjældent, jeg gør det, men jeg kan. Jeg kan være heldig at nogen tilgiver mig, imod al rimelighed fordi det mest naturlige var at vise mig bort. Alt sammen noget man kan læse i en religiøs tekst, nemlig Bibelen og dens beretning om mennesket, vores skabelse og vilkår.

Den er for mig at se ikke 'kun fiktion' men lige så sand som en naturvidenskabelig forklaring, fordi den siger noget sandt om vores liv. At den ikke kan stå alene, siger sig selv, ligeså lidt som den naturvidenskabelige kan. Det er et både og, - ikke et enten eller. De kan nemlig noget forskelligt. Naturvidenskab kan udforske og afklare, ›hvad og hvornår‹. Religion kan give mening og retning og opklare grundlæggende livsvilkår, ›hvorfor‹. Det er to forskellige vinkler at anskue mennesket og tilværelsen på. Ingen af dem kan undværes, og de taler begge sandt.

Denne replik er bragt første gang i Berlingske august 2018.